

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Informatiebehoefte van werkgevers over werken in en rond de nacht

Aanleiding

In Nederland werken 1,3 miljoen mensen soms of regelmatig in de nacht¹. Werken tijdens de nacht verstoort het dag-nachtritme van het lichaam. In 2017 heeft de Gezondheidsraad geconcludeerd dat (langdurig) nachtwerk leidt tot een verhoogd risico op slaapproblemen, diabetes mellitus (type 2), en hart- en vaatziekten². Eerder onderzochten we wat de informatiebehoefte is van nachtwerkers over de gezondheidsrisico's van werken in de nacht³. Ditmaal inventariseerden we de algemene informatiebehoefte van werkgevers over werken in en rond de nacht, inclusief de informatiebehoefte over gezondheidsrisico's van werken in en rond de nacht. Deze inventarisatie is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

Bevindingen

- 71% van de respondenten van deze inventarisatie heeft behoefte aan informatie over werken in en rond de nacht.
- De informatiebehoefte omvat een verscheidenheid aan thema's zoals optimale roosters, gezondheidsrisico's, hulpmiddelen en voorzieningen, voedingsadviezen, voorlichting voor werknemers en veiligheidsrisico's.
- Voor het ontvangen van zulke informatie ligt de voorkeur bij een website, gevolgd door een cursus of workshop.
- Naast de overheid worden kennisinstituten en de werkgevers- of branchevereniging als meest gewenste informatiebronnen genoemd.
- 45% van de respondenten geeft al informatie aan hun werknemers; voornamelijk voedingsadviezen en informatie over gezondheidsrisico's, hulpmiddelen en voorzieningen bij het uitvoeren van werk in en rond de nacht.

Methoden

Voor deze verkenning is een digitale enquête uitgezet via de nieuwsbrief van de Algemene Werkgeversvereniging Nederland⁴ en via een oproep aan de leden van het Kennisplatform Nachtwerk⁵. In de enquête werd uitgevraagd over welke onderwerpen werkgevers graag geïnformeerd willen worden, hoe ze deze informatie bij voorkeur willen ontvangen, via welke bron, en over welke onderwerpen al informatie gegeven wordt door de werkgever. Daarnaast werden enkele algemene kenmerken van de organisatie zoals sector, aantal werknemers, en diensttypes gevraagd. De enquête bestond voornamelijk uit meerkeuzevragen, inclusief een open antwoordveld ter aanvulling of als alternatief voor de meerkeuzevragen. In totaal zijn 93 volledig ingevulde reacties ontvangen. Uit de bedrijfstak *Spoor* kwam een relatief hoge response van minstens 24 respondenten. Om sterke beïnvloeding door een specifieke bedrijfstak te voorkomen in de overzichten, zijn de resultaten van deze 24 respondenten samengenomen en als gemiddelden toegevoegd binnen de sector *Vervoer en opslag*, waardoor het aantal gewogen reacties in het totaal uitkomt op 70.

Uitkomsten

Informatiewens werkgevers per sector

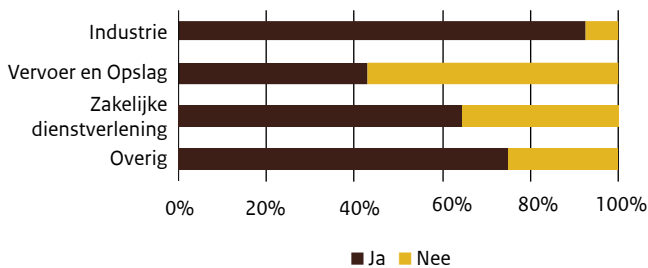
We hebben de respondenten gevraagd naar de sector waarin zij werkzaam zijn. Zo hebben we eventuele verschillen tussen sectoren vastgesteld. Tabel 1 geeft het aantal reacties per sector aan. Bij vervolganalyses per sector zijn de reacties uit de sectoren met minder dan 10 reacties samengenomen in de groep *Overig*, bestaande uit *Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen*, *Gezondheids- en welzijnszorg* en *Cultuur en overige dienstverlening*.

Tabel 1. Aantal reacties per sector

Sector	Reacties
Industrie	26
Vervoer en opslag	18
Zakelijke dienstverlening	14
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	8
Gezondheids- en welzijnszorg	3
Cultuur en overige dienstverlening	1

Vrijwel alle respondenten (99%) geven aan dat er binnen hun organisatie gewerkt wordt in en rond de nacht. Daarvan geeft 71% aan informatiebehoefte te hebben. Per sector bekeken, vormen *Industrie* en *Vervoer en opslag* hierin de uitersten, met respectievelijk 92% en 43% respondenten met informatiebehoefte.

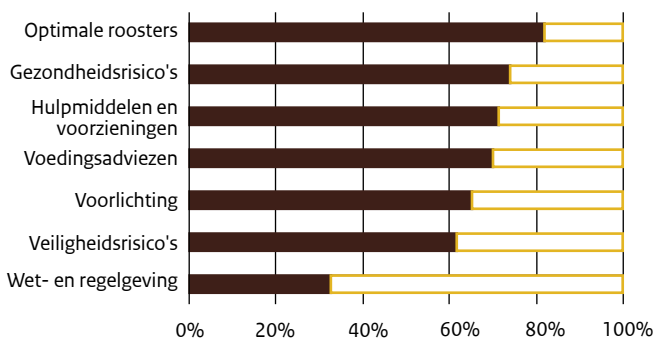
Informatiebehoefte per sector

Gewenste inhoud, vorm en bron van informatiebehoefte onder werkgevers

De meeste werkgevers met informatiebehoefte over werken in en rond de nacht geven aan geïnteresseerd te zijn in *Optimale roosters* (82%). Maar ook de thema's *Gezondheidsrisico's* (74%), *Hulpmiddelen en voorzieningen voor werknemers* (71%), *Voedingsadviezen* (70%), *Voorlichting voor werknemers* (65%), en *Veiligheidsrisico's* (61%) scoren hoog. Iets lager is de behoefte aan informatie over *Wet- en regelgeving* (33%) over werken in en rond de nacht.

Gewenste informatiethema's

Als nadere specificaties van de informatiethema's worden onder meer de volgende zaken genoemd of vragen gesteld:

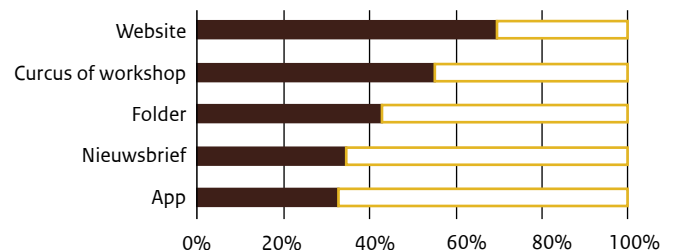
- Preventie en adviezen/tips om veiligheidsrisico's en gezondheidsrisico's te verkleinen.
- Wat voor effect heeft nachtdienst op het lichaam en geest op lange termijn?

- Wat is het optimale rooster, ook rekening houdend met persoonlijke voorkeuren en grenzen bewaken.
- Praktische tips over wat, wanneer en hoeveel te eten tijdens een nachtdienst.
- Welke hulpmiddelen en voorzieningen zijn er voor nachtdienst? En welke voorzieningen werken wel en welke niet?
- Wet- en regelgeving. Zijn de arbeidstijden- en de arbeidsomstandighedenwet voldoende toegerust voor een duidelijke invulling van nachtwerk? Kan gezonde voeding voor de nacht ook vastgelegd worden in de CAO?

Veel werkgevers hebben behoefte aan voorlichting voor werknemers over werken in en rond de nacht. Hierbij wordt gedacht aan e-learning, folders, of presentaties tijdens bijeenkomsten op de werkvloer, eventueel met latere aanvullingen over de nieuwste ontwikkelingen en voorbeelden binnen dit thema.

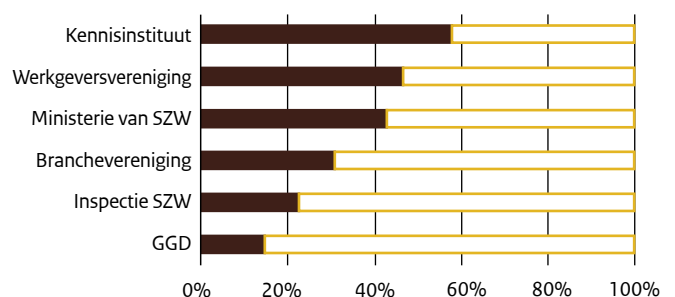
In het algemeen wordt een website als meest geschikte informatievorm gezien (69%), gevolgd door een cursus of workshop (55%). Maar ook alternatieve opties worden aangegeven.

Gewenste informatievorm

Als bron van informatieverstrekking scoren kennisinstellingen relatief hoog (58%), maar ook werkgevers-, brancheverenigingen en overheid worden genoemd.

Gewenste informatiebron

Huidige informatieverstrekking door werkgevers over werken in en rond de nacht

Van alle respondenten geeft 45% aan al informatie te verstrekken aan werknemers over werken in en rond de nacht. Het betreft dan vooral informatie over de thema's *Voedingsadviezen*, *Gezondheidsrisico's* en *Hulpmiddelen en voorzieningen voor werknemers*. Eén enkele respondent geeft ook informatie over *Veiligheidsrisico's*, maar geen van de respondenten geeft aan informatie te verstrekken aan werknemers over *Optimale roosters* en *Wet- en regelgeving*.

Informatie aan werknemers wordt voornamelijk verstrekt op basis van cursussen of workshops, websites, nieuwsbrieven en folders. Aanvullend worden ook gesprekken met leidinggevenden, 'serious games' en voorlichtingsbijeenkomsten genoemd als informatiemiddelen.

Evaluatie resultaten en mogelijke opvolging

Het doel van deze verkenning was om in kaart te brengen welke informatiebehoefte werkgevers hebben met betrekking tot werken in en rond de nacht. Er is gekozen voor een kwantitatieve inventarisatie middels een korte enquête via een open oproep aan werkgevers. Hierdoor zijn er geen cijfers bekend over het bereik van de oproep en zijn geen percentages bekend van het aantal werkgevers dat heeft besloten al of niet deel te nemen. Het is mogelijk dat door een selectieve groep werkgevers op de enquête is gereageerd. De enquête heeft een aantal sectoren waarin nachtwerk plaatsvindt niet of slechts beperkt bereikt. Zo zijn er bijvoorbeeld geen specifieke respondenten uit de sectoren *Landbouw & visserij*, *Bouwnijverheid*, *Handel*, *Horeca*, *Informatie en communicatie*, *Financiële instellingen* en *Onderwijs*. Desalniettemin geven de resultaten aan dat er informatiebehoefte is onder werkgevers uit verschillende sectoren

over werken in en rond de nacht, en dat de informatiebehoefte meerdere facetten van nachtwerk bestrijkt. De intentie is de uitkomsten van deze inventarisatie in te zetten voor relevante informatieverstrekking over nachtwerk op het Arboportaal⁶. De resultaten laten ook zien dat niet enkel de overheid als informatieverstrekker hoeft te fungeren, maar dat hier ook mogelijkheden liggen voor andere partijen, zoals kennisinstituten en werkgevers- en brancheverenigingen.

Referenties

- ¹ CBS Statline 2018: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83259NED/table?ts=1524736851848>
- ² Gezondheidsraad. Gezondheidsrisico's door nachtwerk. Den Haag: Gezondheidsraad, 2017; publicatienr. 2017/17: <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2017/10/24/gezondheidsrisicos-door-nachtwerk>
- ³ RIVM. Informatiebehoefte van werknemers over werken in de nacht, 2018; publicatienr. 010561: <https://www.rivm.nl/informatiebehoefte-van-werknemers-over-werken-in-nacht>
- ⁴ Algemene Werkgeversvereniging Nederland: <https://www.awvn.nl>
- ⁵ <https://www.rivm.nl/nachtwerk>
- ⁶ <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/nachtdienst>

Contact informatie:

Martijn.Dolle@rivm.nl

Deze brochure en de inventarisatie zijn opgesteld en uitgevoerd door Martijn Dollé, Linda van Kerkhof, Mandy Stok en Adrie de Bruijn (RIVM), als onderdeel van Kennisvraag 11.16: Gezondheidsrisico's van nachtwerk van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Met dank aan Jana Hazen, Annemieke Janus en Marco Veenstra bij de AWVN⁴ voor de verspreiding van de enquête, en dank aan alle respondenten voor deelname.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

december 2019

De zorg voor morgen begint vandaag